

הרב ש. י. גוקסברג (ורל)

מספר הזכרונות

ביום הזכרון השלישי לעצירתו של הרב ש. י. גוקסברג ז"ל ממשיכו תנועת המזרחי, אנו מפרסמים את הפרק הבא, מספר הזכרונות שנמצא בכתובים.

סוף הרצל

הסבל הקשה, שהעמיסה התנועה הנירנית על הרצל מתוך ומבפנים, הראה תר צאותיו הנוראות על מצב גופו, ביתוד אחרי הקונגרס הששי, מחלתו לא נודעה לצירי הקונגרס אלא לקורביו בלבד (אמנם ראיתיו בלוע גלולה רפואה כשי הוא יושב בנשיאות הקונגרס), העבודה הענקית רבת-הענינים שעבד במש בהם צית כחותיו דמו למען הציונות, המכ שולים והאכזבות שפגש על דרכו, האור שות האסומה של העשירים, ההתלבסר יות שלו עם אילי ההון ביהד עם המבר כות, שרתם ומסאם של הציונים בפנים התנועה — כל אלה הכניסו בלבן המי הר רגשיו יאוש, שהחלישו את כחותיו ומררו את חייו, וכעבור עשרה חרשים אחרי הקונגרס הששי — כי המון חרס'ג — מת הרצל בוינה.

קשה לתאר את הרושם, שעשה מותו של הרצל בתנועה הציונית. גדול היה האבל כאילו בא השמש בצהריים. הכל הריגשו בכובד האבדה, כי כבה כוכב שהאיר אסלה תלויה, שלא היה כמוהו בשנות נדודיו של עם ישראל. כאב וצער בסי ומספר הקיסר כל שדרות הציונים כל-המסככים הפנימיים וחילוקי הדעות וההתקפות שחוקו לעומת האסון הלאר מ, שהתחולל לפתע פתאום, והדהים את כל התונים והתורמים השונים, וכלם הוד אחדו כאבלה של התנועה, שנתייתמה ממנהיגה הגדול. גם אלה שנקראו בתוך התנועה הנירנית

הכירו בגדול האבדה, גם העתונות הכלית לית הקדישה מאמרים לחיזוק האבדה הגדולה. היו צאנותדות של חוגי התרדים כאילו נדם בימי האבלות העמוקה הזאת בבתי הכנסיות בערי ישראל ערכו הס טדים, וגוצרה אורה מעולפת תונה ו צער עטמי, והכל למקסון ועד גדול ידעו כי, שר וגדול נפל בישראל.

כותב הטורים האלה, מלבד ההספד שנשא בבית הכנסת הגדול בפיוסק, הש חתף גם בהספדים שנערכו בערים אחר רות על פי הזמנות מיוחדות בין השאר הגיעני מכתב מאת הועד הציוני בבירסק דליסה לבוא שמה להספיד את הרצל ב בית הכנסת הגדול. הם בחרו בי כתוב במכתבם, מאחר שאני מן הרבנים המע סימ, שהכירו את הרצל פנים אל פנים. באתי שמה ותיקף הלכתי לבקר את הרב מרא דאתרא, הציונים דעתם לא היתה נוחה מביקורי זה, מפני שהרב נחשב למתנגד הציונות, אבל אני לא יכולתי לעשות אחרת. כחלמתי בנפשי לא לבקש ממנו רשות להספיד, כדי שלא להביא אותו ואצתי ליה גסיון ודעיתי לעבור בשתיקה על מטרת ביקורי לבריסק — ולצאת ידי חובת ביקור בלדי. אבל לא עברו רבנים מעטים וכוונסו אל הבית שני נושא כליו של הרב — ו יעקב ולמן ליפשיץ ור' צבי יפה — ותתחילו מלהשיב עם הרב, וזכר היה שחם נודעים הנסב מי אני ולשם מה באתי לביא. והנה פנה אלי הרב ואמר לי שהוא אינו מרוצה שאספיד את הרצל בבית הכנסת הגדול. שהוא 'באצור' (דירתו) היתה באצור ביהכ"ס, אני אמרתי בתשרי בתי: טוב, אני שומע, אבל ימחול לי כב' הרב אם, אומר, שידעתי את הרצל היא מתוך הכרתו פנים אל פנים ואיפה לעוד ולקיים שכרתי הוא (המן לך).

שיספידו אותו בעוד שידועותיו של הרב נובעות ממקור בתי ישר ובהלכות עצות היקיר הוא שיהיה 'מפיהם' ולא מפי איש. כפי הנראה לא חשב מראש שיקבל תשובה ברורה כזו, ותיקף השיב לי: אין אני מתייב להתחבט בשאלה זו עם הרב מפיוסק, ובאותו רגע הציע לי צבי יפה שאלה ישרה: 'האם כב' יצירת לדביו הרב ו' השבתי: 'בחדאי, בשבילי אל המלון הודעתי מיד באופן רשמי ד מבריעים דברי מרא דאתרא'. כשתורתי מוחלט, שאין אני יכול להשתחף בהספד מפני שקודם כל אני רב בישראל, ואין בכחי לעשות דבר, שהיא למורת רוחו ורצונו של הרב ומתא. בפרט שהוא ב פירוש אמר לי שלא להספיד. הדבר ה של טערה בין העסקנים הציונים. והא מת היה המצב לא נעים כלל. כבר וזא הכל מוכן. מודעות נבקו ברחובות וב בתי כנסיות ברשוין השלטון, והנה אכ ובה כזה העסקנים ליאון הרשקוביק, דר שטיינברג, בן ציון ניימרק ועוד ניסו לר בר על לבי, אבל אני באחת: 'רשוין מאת הרב דמתא' מצב קשה זה נמשך כמה שעות, וסרס הביאו לי רשיון. אבל כאן אירע מקרה מענין. העסקנים באו אל הרב ואמרו לו: 'אם ירשה להרב מפיוסק לגאוס מיטב, ואם לא, מן ה הכרת שינאם אלתר חון' (ציוני נלהב ששנה ופירש). 'הרב שמע את שמו בשאם נמשך). אני אמר הרב: 'חלילה, לא ידבר חון בי אם הרב', אבל למעשה היה אחרת. אני נאמתי, ואך גפרתי... עלה חון על הבימה וגאם גם הוא... הציונים באו בערמה אל הרב, באמנם שחון יאגם במקומה בעיד שהוא בא במ יונת מהארשא, כדי להשתחף בהספד.

בעצמי הדבר הבנתי, שהתנגדותו של הרב לציונות מצד עצמה לא היתה. כאן הסבה לסירובו, התגורם לסכסוך זה היה הסביבה, שבה נמצא הרב. הוא ידע אותי ממיוסק, ובחדאי ידע על מטרת באצ (שנעשה לפומבי-בעיר), והוא מתוך חכ מה הדיית הגדול כהילי ההכנס, לרצתי

לעבור על זה בשתיקה — בחינת לא אמר בה לא אספר, ולא חתיר, והנה התערבו בדבר המתנגדים בהיא ידיעה, שאינם נושאים כלל באהריות של ענין צבורי כלי גדול ומתוך הלחץ מן התוץ הגיע הדבר לידי כך, וסופו של דבר הוכיח על תחילתו.

צריך לציין, שהתנגדות לציונות מ צד התרדים פגעה ביותר ברבנים מתבתי המזרחי, מאחר שפעולתם היתה ככ חנה בעיקר כלפי החוג הזה והמה היו באים כמנע ישר עם המתנגדים הללו והיה להם הכרת להתחשב עם טענותיהם ולפרק את קושינותיהם. ביתוד אלה הרי בגים מקרב 'המזרחי', שעברו מתוך פקחות דעת וחירות-בעקים, לא יכלו לעצול פתם כמשימים ציוניים. עם צבוי דתם הלאומית צריכים היו לשבור על כבדו של דגל הרבנות ונשאת ידי חובת המשמעת של הרבנים שבתוך המעמד שלהם. בתקופת הרבנות שלי בפיוסק הייתי ממלא לפרקים את ההבטחה של הרבנים בשעת יסוד ההסתדרות של 'המזרחי' לבקר אילו מקומות, ששם מורש ציור לתעמולה ברות, 'המזרחי' אחרי קבלת הזמנה מתבתי 'המזרחי' במקומות הל לו היו מקרים, שהרב ריי ריינס ז"ל, כשבא אליו הזמנה כזו לא היתה בידו אשורות לנסוף לשם, היה פונה אלי לר טוע במקומו ובגורר הוכחלת שלי מלאתי את בקשתו, ואחרי שנוסדה ישיבות לדיא המיתי גם אני בין העוורים להקמתה, ותראמי מומני (בשנה האחרונה ליישיבותי בפיוסק) לביקורים קצרים בעיירות הס מוכות לינסק בביצות, פולסיה לעשות 'מעמד' לישיבה זו, שחלו בה תקנות ריבות, שהא הגל תלמידי הכמים ש יאשר דגלם ברמה הגסיות הללו גרמו לי הרבה קורת רוח. נוכחתי שפעולותי בשטח זה מתאימות לצורך החיים הכל הרגוש בגיוצותה של ישיבה כזו, וב כל מקום נמצאו אישים נכבדים שעורו על קיי אני הייתי להם לפה והם לכע' ש — לקרינת העצמ בפועל.